

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten

Remissvar över betänkandet Mediegrundlagarna och tillgänglighetskrav för vissa medier (SOU 2024:96)

Ju2025/00016

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) har blivit anmodat att lämna ett yttrande över betänkandet **Mediegrundlagarna och tillgänglighetskrav för vissa medier (SOU 2024:96)**. Institutets uppgift är att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i våra grundlagar och för Sverige folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter. Institutet har även en särskild roll som oberoende nationell mekanism enligt artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen).

Bakgrund och generella synpunkter

Frågor om tillgänglighetskrav och mediegrundlagarna har hanterats i olika utredningar och reformer.¹ Nu aktuella frågor och förslag om ändringar i mediegrundlagarna kopplas till Sveriges arbete med att implementera EU:s tillgänglighetsdirektiv.²

Vi har tidigare konstaterat att det inte gjorts någon systematisk och övergripande genomlysning av lagstiftningens och rättstillämpningens överensstämmelse med funktionsrättskonventionen sedan den ratificerades 2008. Vi har efterlyst en

¹ T.ex. prop. 2009/10:81 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor och Ändrade mediegrundlagar (SOU 2016:58) med efterföljande lagändringar.

² Se även t.ex. lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet, förordning (2023:676) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet, Post- och telestyrelsens föreskrifter om vissa produkters tillgänglighet (PTSFS 2024:5), Genomförande av tillgänglighetsdirektivet (prop. 2022/23:42) och Tillgänglighetsdirektivet (SOU 2021:44).

sådan genomlysning för att stärka det rättsliga och praktiska skyddet för rättigheterna och ökad transformering av funktionsrättskonventionen in i svensk rätt. Vidare har vi konstaterat att det föreligger stora skillnader i tillgänglighetsarbetet på kommunal och regional nivå och att det ofta saknas ett enhetligt och systematiskt arbete på området.³

I sammanhanget är det av vikt att påminna om att Myndigheten för delaktighet (MFD) redan 2017 i sitt remissvar angående Ändrade mediegrundlagar⁴ skrev att det på längre sikt inte kommer att vara hållbart med nya undantag i grundlagen för varje ny teknisk lösning inom medieområdet samt att eventuella konflikter mellan etableringsfriheten och krav på tillgänglighet för att möjliggöra yttrande- och åsiktsfrihet för personer med funktionsnedsättning bör lösas. MFD skrev vidare att de därför ansåg att det dåvarande förslaget som ger möjlighet att ställa krav på tillgänglighet för beställ-tv bör kompletteras med en analys av etableringsfrihetens relation till rättigheter för personer med funktionsnedsättning. En möjlighet som angavs var att utreda om undantaget, som nu omfattar även beställ-tv, kan breddas till att omfatta hela 1 kap. 4 § i yttrandefrihetsgrundlagen i syfte att göra det möjligt att successivt anpassa svensk lagstiftning efter de krav som följer av funktionsrättskonventionen.⁵

Institutets synpunkter på förslagen

Institutet **tillstyrker** förslagen i betänkandet. Institutet är **positivt** till ambitionen att säkerställa att mediegrundlagarna inte hindrar genomförande av krav på tillgänglighet enligt EU-rätten och att skapa harmoni inom normhierarkin.

Vi **noterar** dock att förslagens konsekvenser för Sveriges genomförande av funktionsrättskonventionen inte har ingått i konsekvensbeskrivningarna och att

³ Institutet för mänskliga rättigheter, Kompletterande information till FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Inför den andra och tredje granskningsprocessen avseende Sverige, 2024, dnr 6.1.1-165/2023.

⁴ SOU 2016:58.

⁵ MFDs dnr 2016/0213, se även

<https://www.regeringen.se/contentassets/0402a05bf8b0434e84d17097c7326d15/023-myndigheten-for-delaktighet.pdf>.

förslagen inte möjliggör en succesiv anpassning av svensk lagstiftning efter de krav som följer av funktionsrättskonventionen.

Utredarens uppdrag var i huvudsak att se över förhållandet mellan mediegrundlagarna och tillgänglighetsdirektivet. Övriga frågor om till exempel tillgänglighetskrav som går utöver EU-rätten som krav enligt funktionsrättskonventionen har inte tydligt ingått i uppdraget, vilket är beklagligt.

Vi noterar att säkerställandet av rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan bli långsammare än nödvändigt till följd av att ytterligare reglering av rimliga krav på tillgänglighet på grund av den tekniska utvecklingen på medieområdet kan kräva ytterligare grundlagsändringar.

Institutet finner att det framöver kommer vara centralt att säkerställa en normhierarkisk tydlighet och korrekthet i implementeringen av tillgänglighetsdirektivet. Utredaren har konstaterat att de nya delegationsreglerna enbart tillåter krav på tillgänglighet i vanlig lag. Den reglering som redan har beslutats och som ska genomföra tillgänglighetsdirektivet behöver ses över i fråga om vilka delar som bör regleras genom vanlig lag och vad som kan föreskrivas i förordning och i tillämpningsföreskrifter.⁶ I propositionen Genomförande av tillgänglighetsdirektivet⁷ gjorde regeringen bedömningen att rättstillämpningen får lösa eventuella reella normkonflikter. Vi anser att det inte är en tillfredsställande ordning eftersom frågorna rör rättigheter för personer med funktionsnedsättning och medieaktörers förutsättningar att agera på den inre marknaden samt att det gått en längre tid sedan problemet identifierades. Normhierarkiska problem har även noterats av Funktionsrätt Sverige.⁸

⁶ Jfr. betänkandets kap. 12.4.2 och 14.2.

⁷ Prop. 2022/23:42 s. 38.

⁸ Se exempelvis Funktionsrätt Sveriges remissvar till Post- och telestyrelsen (PTS) om PTS föreskrifter om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet (Dnr 24-6097, 24-6096 och 24-6095).

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av juristen Ola Linder. I den slutliga beredningen har även ställföreträdande direktör Charlotte Palmstierna och enhetschef Eva Glückman deltagit.

Fredrik Malmberg